gemeente
Haarlemmermeer

nota van B&W

Onderwerp	Vaststellen Actieplan netcongestie – Onderweg naar een toekomstbestendig energiesysteem
Portefeuillehouder	drs. Roy Staal, mr. drs. Beryl van Straten
Collegevergadering	22 september 2026
Inlichtingen	Freek Willems, Femke van Paasschen
Registratienummer	13827186

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. het 'Actieplan netcongestie - Onderweg naar een toekomstbestendig energiesysteem' vast te stellen, met daarin drie sporen:
   a. Spoor 1: versnellen van energie-infrastructuur en systeemoplossingen;
   b. Spoor 2: anticiperen op de gevolgen van netcongestie;
   c. Spoor 3: regie voeren op het energiesysteem van de toekomst.

2. Samenvatting

Netcongestie (schaarste aan transportcapaciteit op het elektriciteitsnet) vormt een directe belemmering voor de realisatie van belangrijke opgaven in onze gemeente. Dit kan ertoe leiden dat woningbouw, maatschappelijke voorzieningen, economische ontwikkeling, verduurzaming en mobiliteitsopgaven vertragen. Daarom is het nodig dat wij, samen met netbeheerders en andere partners, gericht inzetten op maatregelen die ruimte op het elektriciteitsnet creëren voor de realisatie van onze ruimtelijke en maatschappelijke opgaven.

Sinds 1 januari 2026 geldt daarnaast een landelijk kader van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) voor de prioritering van schaarse netcapaciteit. Binnen dit kader kunnen ontwikkelingen met groot maatschappelijk belang, waaronder woningen, scholen, veiligheidsvoorzieningen en openbaar vervoer, onder voorwaarden voorrang krijgen.
Netcongestie is daarmee niet alleen een technisch, maar ook een ruimtelijk en maatschappelijk vraagstuk.

Wij kunnen netcongestie niet alleen oplossen. Wel kunnen we, samen met medeoverheden en netbeheerders, een actieve en sturende rol spelen in het sturen op de vraag, aanbod- en opslagkant van elektriciteit, zodat (meer) ruimte overblijft voor het realiseren van onze ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. Het 'Actieplan netcongestie - Onderweg naar een toekomstbestendig energiesysteem' (actieplan) biedt een gerichte en integrale aanpak, die richting geeft aan onze inzet en de samenwerking met netbeheerders, maatschappelijke partners en andere overheden.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

Wat is de aanleiding, context?

De vraag naar elektriciteit groeit sneller dan het tempo waarmee het elektriciteitsnet kan worden uitgebreid, terwijl het aanleggen en verzwaren van stations en kabels jaren kost. Daardoor is er structureel te weinig capaciteit beschikbaar voor de gevraagde nieuwe of zwaardere aansluitingen.

Tekort netcapaciteit pocket Vijfhuizen

In april 2025 informeerden wij de raad over de conclusies van het onderzoek van netbeheerder TenneT TSO B.V. (TenneT) naar netcongestie in het voedingsgebied Vijfhuizen (XS-25032808.981). Dit gebied voedt vrijwel heel onze gemeente, gemeenten ten westen van ons, delen van Amsterdam (zoals de Zuidas en het Westelijk Havengebied) en een deel van Aalsmeer. Het gebied heeft de grootste tekorten in netcapaciteit van Noord-Holland. Begin 2026 heeft TenneT aangekondigd dat de netuitbreidingen in dit voedingsgebied ook samenhangen met ontwikkelingen in het nabijgelegen deelnet Diemen, waardoor de netcongestieperiode inmiddels oploopt tot het jaar 2036.

Deze ontwikkelingen hebben op meerdere niveaus gevolgen voor onze gemeente. Nieuwe grootverbruikers (bedrijven en instellingen met een zware elektriciteitsaansluiting en hoge stroomvraag) komen door deze problematiek op een wachtlijst. Alleen grootverbruikers die vóór 18 oktober 2023 een aanvraag hebben gedaan, kunnen de komende jaren nog worden aangesloten. Dat betekent dat bedrijven en maatschappelijke voorzieningen zich niet meer vanzelfsprekend kunnen vestigen. Ook het uitbreiden of verduurzamen wordt beperkt door de beschikbare capaciteit op het elektriciteitsnetwerk. Overheden sturen op ruimtelijke ontwikkeling en hebben daarmee een grote invloed op het energiesysteem. Door tijdig locaties voor energievoorzieningen te reserveren en keuzes in woningbouw, bedrijvigheid en energietransitie af te stemmen op de beschikbare netcapaciteit, kunnen gemeenten, provincies en het Rijk de druk op het net beter beheersen en sneller netuitbreiding mogelijk maken. Het aanpakken van deze netcongestiecrisis vraagt dus om integrale afwegingen.

Maatschappelijk prioriteringskader ACM

Tegelijkertijd krijgen we te maken met nieuwe regels van de ACM voor het verdelen van schaarse netcapaciteit, het zogenoemde maatschappelijk prioriteringskader. In gebieden met netcongestie geldt het oude principe 'wie het eerst komt, het eerst maalt' niet meer. Netbeheerders moeten schaarse capaciteit voortaan met voorrang toekennen aan drie categorieën aanvragers:

- projecten die de netcongestie verminderen (zogenaamde 'congestieverzachters');
- belangrijke veiligheidstaken (zoals defensie, politie, water-, lucht- en wegveiligheid, drinkwater en acute gezondheidszorg);
- en basisbehoeften (zoals woningbouw, onderwijs en openbaar vervoer).

Aanvragers van netcapaciteit moeten bij de netbeheerder onderbouwen dat zij tot één van deze categorieën behoren. Gemeenten krijgen daarin een grotere rol, bijvoorbeeld bij het leveren van bewijslast voor projecten die maatschappelijke prioriteit aan kunnen vragen.
Het prioriteringskader is op 1 januari 2026 in werking getreden. Tot 1 juli 2026 kregen kleinverbruikers (huishoudens en kleinere bedrijven met een normale elektriciteitsaansluiting) nog automatisch capaciteit; daarna komen zij in dezelfde wachtrij als grootverbruikers en is voorrang op de wachtrij alleen nog mogelijk voor maatschappelijk prioritaire projecten.
De aansluitingen voor woningbouwprojecten konden tot voor kort tot maximaal drie jaar voorafgaand aan de realisatie bij de netbeheerder worden aangemeld. Omdat veel

woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten verder in de tijd liggen kunnen deze niet via de reguliere aanmeldingen worden afgehandeld. Daarom is er een nieuw proces ingericht waarbij gemeenten vanaf 1 oktober 2026 deze plannen tot tien jaar vooruit kunnen aanmelden. Op 1 september 2026 hebben wij besloten om per 1 oktober 2026 bij netbeheerder Liander N.V. (Liander) gefaseerd aanvragen in te dienen voor elektriciteitsaansluitingen en transportcapaciteit voor woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten in onze gemeente waarvan de oplevering uiterlijk in 2036 is voorzien (13752518).
Deze projecten moeten dit jaar ingediend zijn om nog voorrang te kunnen krijgen. Vanaf 1 januari 2027 wordt eventuele resterende capaciteit namelijk verdeeld onder de wachtrij. Daarna verwachten we over een langere periode een aansluitstop voor nieuwe initiatieven.

Welk doel wordt nagestreefd?
De gevolgen van netcongestie hebben steeds meer impact op de ontwikkelingen in onze gemeente. Het probleem is niet nieuw, maar de schaalgrootte van de problematiek en benodigde oplossingen is gegroeid. Dat vraagt om een integrale aanpak met voldoende capaciteit om, samen met netbeheerders, aan de volgende doelen te werken:
- het vergroten van beschikbare netcapaciteit en het verminderen van knelpunten door slimmer gebruik te maken van de beschikbare capaciteit;
- het zoveel mogelijk beperken van de negatieve gevolgen van netcongestie voor projecten en opgaven;
- het (zoveel mogelijk) voorkomen van nieuwe knelpunten.

Door meer integraal regie te voeren kunnen we structureel bijdragen aan het verminderen van overbelasting van het net. Dat doen we bijvoorbeeld door tijdelijke en structurele netcongestiemaatregelen zoveel mogelijk te faciliteren, het energiesysteem beter te benutten door bestaande restwarmte te benutten, netbewust bouwen aan te jagen en het uitgeven van gemeentelijke gronden beter af te stemmen op de beschikbaarheid van netcapaciteit en oplossingen daarvoor.

We kunnen dit vraagstuk niet alleen oplossen – het elektriciteitsnet is in beheer van Liander en TenneT. Wel kunnen we, samen met medeoverheden, een actieve en sturende rol spelen in het sturen op de vraag, aanbod en opslag van elektriciteit, zodat (meer) ruimte overblijft voor het realiseren van onze ruimtelijke en maatschappelijke opgaven.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?
We willen het net slimmer benutten zodat meer ruimte overblijft voor onze belangrijkste opgaven, zoals woningbouw en maatschappelijke voorzieningen. Een toekomstbestendig energiesysteem is daarvoor randvoorwaardelijk. Daarom hebben we in het actieplan onderstaande sporen opgenomen.

Spoor 1: Het faciliteren en versnellen van energie-infrastructuurprojecten en systeemoplossingen
We stellen een projectgroep in die de plannen van de netbeheerders en andere energie-infrastructuurontwikkelingen coördineert en begeleidt. Deze projectgroep:
- stemt vroegtijdig af met netbeheerders over locaties voor nieuwe stations, kabelverbindingen en andere energie-infrastructuur;
- onderzoekt samen met netbeheerders mogelijkheden voor strategische grondverwerving om de realisatietijd van projecten te verkorten;
- faciliteert tijdelijke oplossingen die bewezen bijdragen aan het ontlasten van het elektriciteitsnet, zoals batterijopslag en tijdelijke opwekvoorzieningen;
- ondersteunt, waar mogelijk en binnen de relevante beleidskaders, processen voor vergunningverlening en ruimtelijke procedures;

- verkent of door middel van 'parallel plannen' de doorlooptijd van energie-infrastructuurprojecten kan worden verkort;
- ondersteunt energieprojecten waarvoor de gemeente niet het bevoegd gezag is, maar die wel van groot belang zijn voor Haarlemmermeer;
- bereidt bestuurlijke besluitvorming voor wanneer vertraging dreigt te ontstaan;
- geeft, waar ruimtelijk verantwoord, prioriteit aan projecten die door netbeheerders zijn aangemerkt als cruciaal voor het verminderen van netcongestie.

Spoor 2: Anticiperen op de gevolgen van netcongestie
We willen sneller inspelen op de gevolgen van netcongestie en de nieuwe werkwijze voortvloeiend uit het maatschappelijk prioriteringskader van de ACM. De projectgroep:
- zet zich ervoor in dat projecten die voldoen aan de prioriteitscriteria tijdig worden aangemeld bij de netbeheerder, zodat eind 2026 voor zoveel mogelijk woningbouw- en maatschappelijke projecten elektriciteitsaansluitingen wordt veiliggesteld;
- brengt in 2027 in kaart welke gevolgen de netcongestiesituatie heeft voor onze projecten, taakstellingen en beleidsdoelen. Dit moment is gekozen omdat pas na de aanvraagronde voor maatschappelijke geprioriteerde projecten en de verwerking daarvan door Liander duidelijk is welke transportcapaciteit beschikbaar is voor de aangemelde projecten en welke resterende knelpunten er zijn;
- ontwikkelt handelingsperspectieven voor projecten die geen transportcapaciteit verkrijgen, bijvoorbeeld door aanpassing van plannen, fasering of alternatieve energievoorzieningen;
- ondersteunt ondernemers met actuele informatie over netcongestie en beschikbare oplossingen;
- stimuleert en faciliteert initiatieven vanuit het bedrijfsleven voor energiehubs en andere collectieve energieoplossingen.

Spoor 3: Regie voeren op het energiesysteem van de toekomst
De elektrificatie groeit harder dan de netbeheerder het netwerk kan uitbreiden. Daarom moeten we onze ruimtelijke plannen (zoals woningbouw, energietransitie en bedrijvigheid) beter afstemmen op wat het energiesysteem aankan. Dat is de kern van het integraal programmeren van het energiesysteem. De projectgroep:
- brengt met medeoverheden in beeld welke ruimtelijke ontwikkelingen invloed hebben op de toekomstige energievraag in Haarlemmermeer en onderzoekt mogelijkheden om het energiesysteem slimmer te benutten en de belasting van het elektriciteitsnet te verminderen (bijvoorbeeld door middel van netbewust bouwen);
- verkent samen met TenneT en andere partners de mogelijkheden om datacentercapaciteit te verplaatsen van het 150 kV-net naar het 380 kV-net, waarmee netcongestie verminderd kan worden, en betrekt de uitkomsten van deze verkenning bij de evaluatie van het datacenterbeleid;
- verkent het inzetten van strategische gemeentelijke gronden waar mogelijk voor energie-infrastructuur en netcongestieoplossingen;
- verkent het gebruik van gemeentelijke grondposities op bedrijventerreinen voor ontwikkelingen die het elektriciteitsnet ontlasten of bijdragen aan collectieve energievoorzieningen, zoals energiehubs. Daarin wordt de meerwaarde van het energiesysteem afgewogen tegen andere ruimtelijke belangen, zoals het behoud en de doelmatige benutting van schaarse werklocaties;
- neemt actief deel aan regionale, provinciale en nationale programma's voor energiesysteemprogrammering.

Daarnaast sluiten we aan bij bestaande en nieuwe trajecten met andere overheden en netbeheerders die ingericht zijn om met elkaar integraal het toekomstig energiesysteem te programmeren:

- het Energiesysteem Actieplan (ESAP) en Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat (pMIEK), waarin woningbouw, bedrijvigheid en verduurzaming worden afgestemd met de regio, provincie Noord-Holland, Liander en TenneT. Dit leidt tot inzicht in de vraag welke onderstations bijvoorbeeld nodig zijn voor lokale woningbouwontwikkelingen, zoals het nog te realiseren station Lisserbroek (dit komt voort uit de lokale programmering binnen ESAP) en het onderstation aan de Bennebroekerweg (een project met de pMIEK status);
- het nationaal programmeren (MIEK), waarmee de vraag van industrie, datacenters en (lucht)haven en benodigde energieprojecten in kaart wordt gebracht. Voorbeelden van nationale MIEK-projecten zijn het 380 kV-station A9 Zuid en het nationale waterstofnetwerk;
- de nieuwe interbestuurlijke werkwijze (IBW), een agenda gericht op interbestuurlijke samenwerking tussen, Rijk, provincie en gemeenten over het energiesysteem van de toekomst.

Doel van het actieplan	Spoor	Toelichting
Beschikbare netcapaciteit vergroten	1	Netuitbreiding, ruimtelijke inpassing van stations, kabels en andere energie-infrastructuur versnellen.
Slimmer benutten van elektriciteitsnet	1	We stimuleren systeemoplossingen en flexibiliteit, zoals energieopslag, energiehubs, slim laden en het verplaatsen of verminderen van piekverbruik. Daarmee kan de beschikbare capaciteit beter worden benut.
Gevolgen van netcongestie voor projecten beperken	2	We brengen knelpunten en capaciteitsrisico's vroegtijdig in beeld, stemmen projecten tijdig af met netbeheerders en onderzoeken met initiatiefnemers welke oplossingen mogelijk zijn.
Nieuwe knelpunten voorkomen en ontwikkeling mogelijk maken	3	We verbinden energie-infrastructuur vroegtijdig met ruimtelijke ontwikkeling, woningbouw, economische ontwikkeling, mobiliteit en verduurzaming. Zo wordt netcapaciteit een vast onderdeel van programmering en planvorming.

Wat zijn de argumenten?

Netcongestie is een direct knelpunt

Netcongestie is een urgente kwestie omdat beschikbare netcapaciteit bepalend is voor de voortgang van woningbouw, economische ontwikkeling en verduurzaming. Zonder tijdige uitbreiding van de energie-infrastructuur komt niet alleen de voortgang van woningbouw, economische ontwikkeling en verduurzaming onder druk te staan, maar neemt ook het risico op verstoringen in de elektriciteitsvoorziening toe. Met dit actieplan krijgen we meer regie op de woningbouwopgave, de verduurzaming en de economische ontwikkeling van onze gemeente en de beschikbaarheid van energie. Daarmee proberen we vertraging en stilstand van woningbouw

te voorkomen. De inzet op het tijdig aanvragen van capaciteit voor de school- en woningbouwplannen maakt hier een cruciaal onderdeel van uit.

Wat zijn de kanttekeningen en risico's?
De aanpak van netcongestie is complex en kent, zoals bij iedere grootschalige opgave, aandachtspunten.

Afhankelijkheid van externe partijen
Onze gemeente is voor de uitbreiding van het elektriciteitsnet afhankelijk van Liander en TenneT. Vertragingen in de bouw van onderstations (door schaarste aan materialen en personeel) liggen buiten onze directe invloedssfeer. Wel hebben we invloed op de snelheid van locatiekeuzes en vergunningsprocedures. We monitoren de voortgang nauwlettend en escaleren waar nodig richting de netbeheerder, Energyboard (overleg met Rijk, provincie, gemeenten, waterschappen en netbeheerders over het energiesysteem en netcongestie) of de ACM.

Ook marktpartijen kunnen een significante bijdrage leveren aan het verminderen van netcongestie. De gemeente kan een speelveld creëren om deze potentie beter te benutten. Technische maatregelen hebben vaak ook invloed op het ruimtebeslag en de leefomgeving. Dat dient zorgvuldig met elkaar te worden afgewogen, zeker als het om permanente ruimteclaims gaat.

Lange doorlooptijd en beperkte kortetermijnoplossingen
Structurele uitbreiding van netcapaciteit door TenneT kan tot wel tien jaar duren. De meeste maatregelen in dit plan hebben binnen die termijneffect. Dat effect bestaat er onder meer uit dat overbelasting van het elektriciteitsnet wordt vermeden en het zeker stellen van de resterende ruimte voor de woningbouwopgave. Het is zeer onzeker of, en zo ja hoeveel, capaciteit er in 2036 beschikbaar komt voor de verwachte netuitbreidingen. Daarom zetten we dit Actieplan in voor het voeren van regie op het toekomstige energiesysteem. Het oplossen van netcongestie op korte termijn is helaas niet realistisch.

3.3 Wat mag het kosten?
De kosten voor de uitvoering van deze nota worden voor deze collegeperiode in totaal geraamd op € 1.330.000. Deze kosten zijn nodig om de capaciteit voor de drie sporen, waaronder de inzet van een energieplanloog, te financieren. Deze kosten worden volledig gedekt uit de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen vanuit de tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE). De dekking van de geraamde kosten wordt verwerkt in de Najaarsrapportage 2026.

Daar waar de mogelijkheden zich voordoen, maken we gebruik van aanvullende financiering vanuit de provincie Noord-Holland en het Rijk. Daarbij wordt in het bijzonder gekeken naar subsidiemogelijkheden die bijdragen aan oplossingen voor netcongestie, kennisontwikkeling, samenwerking en de versnelling van energie-infrastructuur.

Wat zijn de financiële risico's?
Onze gemeente loopt geen vermeldenswaardige financiële risico's bij de uitvoering van deze nota.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?
Het college is verantwoordelijk voor het vaststellen en de uitvoering van het actieplan. De portefeuillehouder Klimaat en Energie is binnen het college het eerste aanspreekpunt voor het actieplan.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?
Participatie en communicatie
Netcongestie kan merkbare gevolgen hebben voor inwoners, ondernemers en organisaties in de gemeente, bijvoorbeeld wanneer uitbreiding van de stroomaansluiting niet mogelijk is. Bovendien kan netcongestie invloed hebben op het beeld van en het draagvlak voor de energietransitie. Wanneer verduurzamingsmaatregelen worden gestimuleerd, maar er geen netcapaciteit beschikbaar is, kan dit leiden tot onzekerheid en vragen. Daarom zetten we in op tijdige en heldere communicatie, met een duidelijk handelingsperspectief. We leggen uit wat netcongestie voor inwoners, ondernemers en organisaties betekent, wat de gevolgen zijn en wat wij en andere partijen doen om dit te verminderen. Bovendien wijzen we hen op mogelijkheden die men heeft om alsnog te verduurzamen. Communicatie vindt plaats via de bestaande gemeentelijke kanalen, en wanneer nodig richting specifieke doelgroepen.

Juridische aspecten
Het actieplan heeft geen directe juridische consequenties. De uitvoering van specifieke maatregelen kan wel leiden tot aanpassing van gemeentelijk beleid en regelgeving. Indien dit aan de orde is, worden hiervoor separaat besluiten voorgelegd aan ons college of de raad.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?
De raad wordt over de voortgang van de uitvoering van het actieplan geïnformeerd via de reguliere planning- en controlcyclus en een jaarlijkse voortgangsbrief. Daarnaast wordt de raad tussentijds geïnformeerd wanneer zich relevante ontwikkelingen voordoen die van invloed zijn op de uitvoering, de planning of de bestuurlijke keuzes.

3.7 Wat betekent dit voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA)?
Netcongestie is binnen de gehele Metropoolregio Amsterdam (MRA) een vraagstuk. Het vaststellen van dit actieplan sluit aan bij de regionale inzet om netcongestie te beperken en ontwikkelingen zo goed mogelijk te faciliteren. Er zijn geen bindende regionale afspraken binnen de MRA die dit plan van aanpak voorschrijven.

4. Ondertekening
Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris, de burgemeester,

Hermineke van Bockxmeer Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage:
- Actieplan netcongestie - Onderweg naar een toekomstbestendig energiesysteem